

«Փորձենք» բռնով Ցոննա իգապէլա զանգաւն Տիւնցուց եւ Տրամիւց որ կաւքը լծուի։
Մայրն ու գումարը արագութեամբ մը կաւք տեսուելով՝ քսողորդէ մը գահ Տերիցուն գրան առնէ եւ Տասան։

(Ըբօնաւորի)

ՄԱՆԻՔԱՆԵՐ

ՆԱԲԱՆԱԿՆԵՐ

Էֆֆինդիսն ճոր աշտարակի մը 650 միլիոն քարիկոտ թեւար։

Փարիզի Indépendance լրագրին կը հետադրեն Լինտոնէ, որ Ենդիւնցիք Էֆֆինդիսն աշտարակին Գաղղիոյ տունն մեծ յաղորդութիւնը տեսնելով՝ որոշած են կրիին բարձրութեամբ աշտարակ մը կանգնել։ Էտաւարտ Այլլիքեն South-Casterն երկաթուղւոյն վարին, որ ժամանակաւ Տայլէր եւ Քայէ փապուղւոյ (Tunnel) շինութեան խնդրին յարուցած էր, Carbutt՝ խորհրդանոցի անդամին Թ. Մանչեսթրի նեղուղին (canal) ճարտարապետին՝ H. Walkerին հետ ընկերութիւն մը հաստատած են 5 միլիոն ֆրանքի գումարագլխով, եւ ընկերութիւնն անուանած են Die Tower-Company: Աշտարակն երկաթեւ եւ անդղեական պողպատեւ պիտի շինուի եւ 650 միլիոն աւելի բարձր պիտի լըլայ։ Էֆֆինդի պիտի հրաւրուի ծրագրի աշխատութեան մասնակցելու։ Աշտարակն նաեւ ստանալու վաճառանքներու պիտի ծառայէ եւ գաղաթն աստեղագիտաց եւ օդաբանից գիտանոց մը պիտի ունենայ։

Շարժման մեքենայ։

Լինտոնի մէջ ի տես գրուած է շարժելու նոր մեքենայ մը, որ նոյն տեղւոյ տպարանապետաց եւ հրատարակչաց մտադրութիւնը գրուած է։ Նաեւ կատարման հրահրուեցաւ մեքենայն տեսնելու, որ եւ շատ զօրեղ զայն, եւ նոյն առթիւն իրեն խոստած կարճ բանակցութիւնը 5 րոպէի մէջ շարուեցաւ եւ տպուեցաւ։ Մեքենայն կանգուն դաշնամորի ձեւն ունի եւ շարժման առջեւ կան շուրջ կաղզ գարի, որոնց իւրաքանչիւրը նշանագիր մը կամ թուանշան մը կը ցուցնէ։ Կոնգրէի զոր օր. փորձել մեքենային կատարելութիւնը. կը արուի գրաշարին անուն մը եւ անոր հասցէն. գրաշարը կը սկսի այս այն կտորը շոյալիւն եւ րոպէի մը մէջ 60—80 փողերու մէջ մայր նշանագրերը մեր կը ջջուին եւ կը շարունակ կարգաւ։ Երբ այսպէս տող մը կարդալի, զորքն իրենց իրենցն կը շարժին զեպ ի ձախ, ուր գործափարը լծակ մը կը շարժէ, որով նշանագրերը ձաւ լրանքներն մը բայ կողմէ կերթան, ուր հարած կապար կը դառնուի միշտ, եւ մանրերկրորդի մը մէջ արուած անունը եւ հասցէն հաստատանայլ եղած է։ Նայն միջոցին զորքը իրենց իրենցն նորէն իրենց առաջին տեղը կը գաւնան։ Գրաշարն առով կնոյն կմէ մանրերկրորդի մէջ 6 տող շարել եւ ձուլել։ Մեքենային գործածութիւնը սորվել իրիւրին է։ Գտնիք կը հաստատու թէ ասով 7/10—9/10 ժամա-

նակ աւելի կը խնայուի քան թէ միշտ յայտմ գանուած շարանքներն երբ, Կրտսի թէ ամերիկեան լրագիր մը տողաւորակ մեքենայ գործածելով շաբաթը 6300 մարք խնայութիւն կ'ենէ. ասոնց մէջ կը յիշուի ի մասնաւորի New York tribune, որուն տերն է Ուալէլա Ռէյտ (Whitelaw Reid) ի Փարիզ, եւն։ Այս մեքենան տարեկան 80 ֆունտ ստեւեկնով փութի կը տրուի, բայց 200 ֆ. ս. առահտաշէնայ տարով։

Ռոցապահ գործիչ։

Քիլլուրունի մէջ նաւապետն Wrag փորձ մ'ըրաւ իւր հրապիւղ գործելով, եւ ցուցուց թէ այս գործիքն ունեցողը բոցէն ու ծխէն վախ չունի։ Մեծ ժողովոյ մ'առնելու եղաւ փորձը, երբ իրիկուն մը կրակ տրուեցաւ. երկու մեծ փայտակոյրտերու՝ որոնք քարածիրով օծուած էին։ Բոլոր հանդիսատեսը սկսան հետանալ, բայց փորձ ընողն իւր գործիքովն յանկարծ կրակին մէջ յարձակեցաւ, որուն բոցը 16 ոտք կը բարձրանար, եւ փորք կաշեփողով մը մարջ կրակ, Հանդիսատեսը աւելի եւս զարմացան, երբ նոյն քարքը բոցին մէջէն անուշահոտ ինկեկերինաց աման մը հանեց։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Կաթն ճարտիչ։

Ենդիւն նոր գիւտ մ'ըրաւ, այն է՝ կաթը փռուց ձեւի մոծանելու եւ փոխանակ խառնել կաթի՝ երկուր ասան պահել։ Այսպէս չորցուած կաթը մանրուած չաբքով կը նմանի, բայց նաեւ շերտ շերտ ալ կնոյն չորցուիլ եւ այսպէս խահուէի, թէյի եւ այլ նմանաց գործածուի։ Չորցնելուն կերպն հետեւեալն է. թարմ կաթին սերտնքն առնելէն վերջը՝ պղնձի գաւաթի կաթնային մէջ կ'եռացուի միշտ եւ որ խառնայ, եւ վրան այնչափ ուղիտակ ցորենաշաքար կ'աւելցուի, որ դիւրափշուր լըլայ, իսկ բարեխառնութիւնը 20—30 ատարեան կը նուազցուի որ համեւ օր զվեր չփոխուի։ Ասէն վերջը կամ շերտ շերտ եւ կամ հատ հատ կ'ընեն։ Փորձելցին որ 50 ատարեան բարեխառնութեամբ շատ ավել պահուած է այսպիսի չորցուած կաթին առանց ծաւր մը փոխելու։

ՄԱՆԻՔԱՆԵՐ

Փողանայր ձի մը։

Ղաթնմարդորդի տօնախմբաւն մէջ գնուեցաւ հնգամեայ, գէր, զորշապատ բեղդիական ձի մը, որ զարմանայի յատկութեամբ մ'ախտուն մէջ երաժշտութեան փորձի կ'ընէ։ Լաւ միա զննելու ասան որ ձին բերանը բանալով՝ օդ առնելէն վերջը շրթնակները կը սքուլէ, եւ ամեն անգամ չորս ձայն կը հանէ ճշգրի նման այն ձայնին, զոր շրթները ու կոշուած քորագիկ շրթներն երբեք կը հանեն փողի ձայնին շատ նման։ խաչափայլ ամենեւին շարժում կամ սեղմում չի կրեր եւ ոչ ալ օդը ներս կը կնէ։ Ձին իւր այս եղբւր դիւտաւորաբար այն ասան կ'ախտորի երգել, երբ գարին կը սպառի։ Նաեւ երբ

ձիւնս խոշորողը բռնեցին՝ ձին իւր նուազն առանց չլինելու երգեց:

Արդարութեան շարժիրը:

Մէկ Նախընթացի մէջ իւրեանք 0-015 մեքը կը շարժի, մարդը 1-25, միջով (patin) սահող մը 2-95, Հալէի (Halley) գիտնականը արեւաբացութեան (aphélie) առեւ 3, ամենէն արագընթաց դեպք 4, օգնադարձին (երբ հոգ չկայ) 6-4, ուսր-հանգստի մը 7-1, Ժամանակ 7-6, ամենարագ շարժեալը 8-5, երկամիւրը (bicycle) 9-7, օդերը 10, Ժամանակը բանաւ 11-5, շնչկաւոր մը 11-6, ձիւրաւոր մէջ օդաբացող ձին 12-6, հեղեղը 14-3, ճեպընթաց մը (շողեկառաց) 16-7, օդկիւնու ալիք մը 21-8, Երկր-թաւերը աղանի մը 27, փոթորիկը 45, Ժիւստաւը 67, ամենաարագութիւն թափումը 116, Գրագաղուայի իր հանքերը (երբ 1883 Օգոստոս 27ին Մետաիի ջրաւայրին մէջ հրաբուխը բոլորեցեալ) 290, Հայիի 337, երկրի հաստարեւածակեալը 463, Թեոֆանիի գնդակը 500, ամենարագ մակընթացութեան ալիք մը 800 մեքը:

Մէկ մանրերկրորդի մէջ լուսինը 1 քիլոմեթր ծաւալայ կ'ընէ, վառօդի պայթում մը 5-8, արեւը 7-6, Էրիկի սառցը 15-4, երկիրը 29-5, սլացող սառցը մը միջին հաշուով 40, Հալէի գիտնականը արեւամերձութեան (périhélie) առեւ 393, մարիի արեգական 402, հեռադարեան պարանի հասումը 4.000, հեռադարեան հասումը 11.690, Ներածական հասումը 18.400, երկնադարեան հասումն միջին թիւը 36.000, լույսը 300.000, Էկսպանսիոն շէն մը հասումը (երբ պղնձաթիւքը 1-7 միլիմեթր զգուծի մը ունենայ) 463.500 քիլոմեթր:

Թիւշնոց սարկիքը:

Թաւշնոց մէջ ամենէն աւելի կ'ապրի ծիծառը: Կ'ըստի թէ 300 տարի կ'ընայ բազմէ: Այլք կը հաստատեն թէ 162 տարի ապրող քաղէք շատ կան: Դաւեւ անգին ու արծիւն երկարակեցան են: 1819ին Նիւնիք փշեց ծովաբծիւ մը, որ 1715ին (ուստի 104 տարի յառաջ) բռնուած էր: Նոյնպէս 1706ին բռնուած անգղ մը 1824ին վերջին շունչը առաւ: Արեւնայի Էճնայուրունի անասնաբանին մէջ, ուստի 118 տարի ապրեցաւ: Գերութեան մէջ: Թաւշնայինքը 100 տարի գերութեան մէջ կ'ապրին: Նոյնպէս սագն ու կկուռ եւ ագաւոր շատ երկարակեցան են: Ընտանի արջապան 15—20 տարի, աղանիւն 10, երգեցիկ թռչունները 8—18 տարի կ'ապրին: Ընդհանրապէս ստիւղը գերութեան մէջ հազիւ 10 տարի է: Կենտենին առ առաւել 15 տարի կ'ընան: Նոյնպէս բլտանի գեղձանիքը 12—15 տարի հազիւ կ'ապրի, բայց վայրին քանաքանակն կ'ըզեցայ զայս շատ երկարակեցան է:

ՔԱՂԱՔԱՔԱՆ ՏԵՍՈՒՐՔԱՐԱՆ

Անցեալ ամիս ուրախական լրեր տալ յուսացնող այս ամսուան համար: Ըստ մասին մեր յոյսն իրականացաւ, թայց ըստ մասին ալ յուսուող մնասանդ թէ քաղաքաւոր շատ քան կը մնայ:

Ուսմանսան պետութեան ծնող արած զօրաւոր միջնոցներն Կրէտէի խողովակ վիճակին վրայ ստացող ազդեցութեան շնորհ: Եւրոպիայի միջազգային խոնհամութեանը ծանր վտանգներու առջին ամուսնեացաւ, և այն կուգամ որ «ստարազգեցութիւն» մը կը նշմարուի Ի Կրէտէ, ստորուրեւացաւ: Վասն զի Յունաց տէրութիւնն այս մասին ծառայագիր մը հանձնեց, և նաեւ Կրէտէի փախըստականաց մասնաւոր տուն ու յարկ պատրաստեց: Վիեննայի, Պերլինի և Լոնտոնի խորհրդարանաց տղան պատասխանն ոչ թէ միայն Յունները չեղարկուեց, այլ եւ ծնողութիւնը ըստ շատ նպատեց: Սյուլիս Կրէտէի ինդիքն քաղաքական ինդիքը կարգէն կը շնորհ:

Եւրոպայի խաղաղութիւնն Նոր Նեցուկի մը ստացաւ: Աստորիցի Փարսնիսկու Յովսէփի կայսերի Ի Պերլին ըրած այցելութեանը: Թիւի ամէն այցելութեանց ծամանակ մեծամեծ անմասնութեանց պատուին համեմատ մեծ կ'ըլլայ նաեւ հիւրընկալութիւն, սակայն վիեննայի Prosses կիսապաշտօնական լրագրին առանձնական լրատուին Նայելով, «յոսացուած ընդունելութիւնն զատ» յոսացուած նոյնպէս ողջունեց Գերմանիայի ժողովուրդն աստորիական կայսրը: Զորս օր տնեցին հանդիսութիւններն, թայց թրքուս շորս հարկը ստորի ալ պիտի յըշուի այս հիւրընկալութիւն:

Մոլդաւիա որ քարեկամ ու թշնամի ի միասին կը գուշակէին, այնպէս ալ եղաւ: Պոլսմեծ — դատապարտեցաւ: Գլխաւոր յանցանքն է քաղաքական ապստամբութեան մը գահնեց ըստու գաղտնի շունհորութիւն: Երկրորդ գաղտնի դրամազուրկները իւր անձնական նպատակներու համար միեւն ըլլաւ: Սակայն այս վերջին Պոլսմեծին համոզմունք համեմատ զուտ զրպարտութիւն է, վասն զի Նոյն դրամներ, կ'ըսէ Պոլսմեծ իւր առ զաղաքական ժողովուրդն քողարգրին մէջ, ոչ թէ իւր անմասական, այլ տէրութեան օգտին զործածած է, ծածուկ լրտեսներ զնեղով Նոյն իսկ գերմանական դեսպատաստան դիւանին մէջ: Բաւական քալութիւն: Սակայն շատ դժուարաւ պիտի կարծնայ Պոլսմեծ իւր անկմանն կանգնի: Սուսանք, վերջնական դատաստանն պիտի վճարուի միջուկ հօկու. 13, ժողովուրդեան տուած մայքով:

Վիեննա Պարսից մէջ. Եւրոպիայի շահն արժանալէն աստիճանական զարգացած է: Այս երկրորդ տնգամն է որ Պարսից մեծագու Պիսն աստորիական մարաքաղապն կը կոչէ: Պարզ այցելութիւն մըն է, թէ նաեւ քաղաքական նշանակութիւն մըն ալ ունի: Զննք կ'ընար տարակուսել, քանի որ — մտադրութեան արժանի է — զրօթէ ամէն մեծ տէրութեանց այցելութիւն դրած է: Թիւի Պարսկաստան փոքրիկ երկիր մըն է համեմատութեամբ այլ տէրութեանց, սակայն Մեղդիդի համար շատ մեծ կարեւորութիւն ունի: «Մեղդիդիան բանակներն Պարսկաստանէ անցնելու եղած միջադատութեան», լուրն կը հաստատուէ ըստ ըսածին:

Ջարմանալի ազգ են — Պոլսկայինքը: Ներքին քարեկարգութիւն, յառաջադիմութիւն եւ քաղական զօրութիւն ստանալէն նոյն, արտաքուստ ալ յարաբերութիւններն քաղաքական կը շահան: Այս յաղաղութեան օգուտ քաղելով անկախական փոքրիկ կողմակցութիւն կը կնդրանութեան շարժումներ կ'ընէ:

ՄԵՃԱՐԱՐԵԿԵԿԵ ԵՒ ՊԵՃԱՐԱՐԵԿԵԿԵ ԻՄԲԱՐԵԿԵ

Է. ԻՄԵՐԵԿԵԿԵ Է. ՊԵՐԵՐԵԿԵ

ՊԵՐԵՐԵԿԵ ԵՒ ԻՄԵՐԵԿԵԿԵ ԵՒ ՊԵՐԵՐԵԿԵ